

Elva Filatelist

Elva Filatelistide Seltsi infoleht

1999. AASTA

Nr. 5 (45)

SEPTEMBER - OKTOOBER

VIII AASTAKÄIK

10 AASTAT "BALTI KETTI"

PLOKI TELLIMISNUMBER
173-07-1999

NOMINAAL 3 X 5.50 (16.50)
TRÜKK OFSET.
KUJUNDAJA VELLO LILLEMETS
PLOKI MÕÖTMED 110 x 72 mm
PERFORATSIOON 12½ : 12½
TRÜKIARV 100 000
TRÜKIKODA JOH. ENSCHEDÉ
(HOLLAND)
FDC 1999-11 23. AUGUST 1999

Balti tee oli Balti riikide pealinnu Tallinnat, Riiat ja Vilniust ühendav katkematu 600 kilomeetri pikkune inimkett, milles ühendas käed kaks miljonit tollal veel Nõukogude Liidu poolt okupeeritud Eesti, Läti ja Leedu põlisrahvaste liiget, nõudes vabadust ja iseseisvust.

Balti tee organiseerisid Balti riikide rahvarinded omavahelises koostöös Balti riikide okupeerimisele aluseks saanud Molotov-Ribbentropi pakti 50. aastapäeval 23. augustil 1989. aastal, et juhtida maailma tähelepanu nende riikide jätkuvale ikestamisele Nõukogude Liidu poolt.

Ühtlasi rõhutas Balti tee Balti rahvaste vabaduspüüdluse mittevägivaldset iseloomu.

AS EESTI POST

Eesti Posti uusi erikujundusega kalendertempleid

Eesti Posti pere 2. suvepäevad peeti 31. juulist-1. augustini 1999 Tartumaal Rannu valla Trepimäel Võrtsjärve kaldal. Suvepäevade jäädvustamiseks trükiti Tartu Postkontori poolt kaunis postkaart "Võrtsjärve meeleolu" Arvi Sepa foto järgi (TaP-402) ja kasutusel oli Eesti Posti kõrvaltempel (sedakorda oli templi värviks - helepruun). G.K.

Pritsimeeste punane kõrvaltempel (alumine)
Heino Villemi kogust

TÄHELEPANU

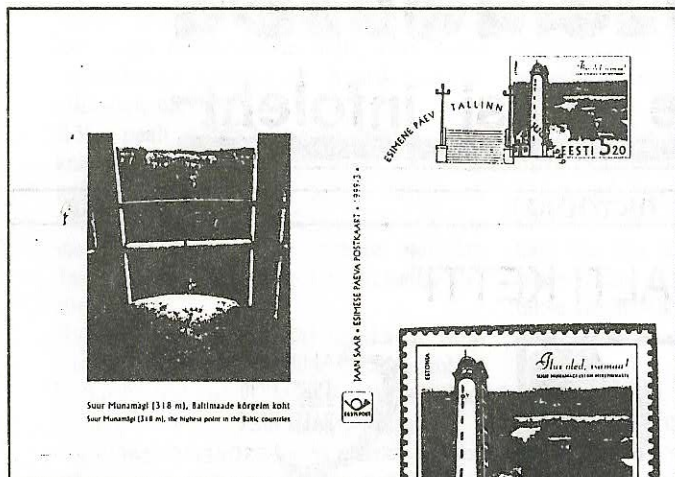
Järgmine "Elva Filatelisti" nr. 6(46) peaks plaani järgi ilmuma k.a. novembrikuu alguses, aga tegelikult ilmub detsembrikuu I dekaadil. Soovime lugejatele aasta viimase numbriga anda edasi kõik 1999.a. lõpuosas toimunud sündmused ja margiuudised ning teada ka kas ja kuidas jätkub lehe ilmumine ja tellimine uuel aastal. Toimetus

Lähemal ajal vastavalt plaanile:

15.09. ilmub UPU 125 aastapäeva pühendatud postmark.
12.10. ilmuvad Setu rahvariideid kajastavad 2 postmarki.
29.10. Rahvaloendus 2000 -1 postmark
25.11. Jõulumargid - 2 tükk.
21.09. ilmub Tõnu Hõim'ile pühendatud postkaart.

SUUR MUNAMÄGI

17. JUULI 1999

NOMINAAL 5.20

TRÜKK OFSET

POOGEN 5 x 10

PERFORATSIOON 14:13¼ TRÜKIARV (500 000)

KUJUNDAJA JAAN SAAR TRÜKIKODA VABA MAA

Tellimisnumber 171-06-1999. FDCard (EPKaart) 1999-3

Suur Munamägi, mis asub Haanja kõrgustiku keskosas Võrumaal, on Eesti kui ka Baltikumi kõrgeim mägi 318,1 meetrit.

1925. aastast on mäel vaatetorn. Nüüdne ehitati 1939. aastal ja ajakohastati 1969. aastal. Torni ülemise vaaterõdu põranda kõrgus maapinnast on 29,1 meetrit.

Vaateornist, mis on tühtlasi Võru kodumuseumi filiaal, avaneb kaunis vaade maalilisele Haanja looduspargile ja tema ümbrusele.

Der Berg "Suur Munamägi" befindet sich im mittleren Teil des Höhenzuges Haanja in Südostland und ist mit 318,1 m der höchste Berg nicht nur in Estland, sondern auch im ganzen Baltikum. Ab 1925 hat der Berg einen Aussichtsturm. Der heutige wurde 1939 gebaut und 1969 zeitgemäß rekonstruiert. Der Fußboden der oberen Galerie befindet sich in einer Höhe von 29,1 m vom Erdboden.

Vom Aussichtsturm, der gleichzeitig eine Filiale des Võruer Heimatsmuseum ist, erschließt sich ein schöner Blick auf den malerischen Naturpark Haanja und seine Umgebung.

Suur Munamägi, at 318,1 m the highest point in the Baltic countries, is a hill in the central part of the Haanja Uplands in the southeast Estonian Võru county. An observation tower was built on the hill in 1925 to permit splendid views of Haanja's picturesque undulating landscape. The present tower, with the floor of its observation platform at 29,1 m above the ground, was opened in 1939 and renovated in 1969.

The Baltic Way →

was an uninterrupted 600 kilometre human chain uniting the Baltic capitals of Tallinn, Riga and Vilnius, in which two million indigenous people of Estonia, Latvia and Lithuania, the still occupied by the Soviet Union, joined hands to demand freedom and independence.

The Baltic Way was organised by the joint efforts of the three Baltic countries' Popular Fronts on the 50th anniversary of the Nazi-Soviet pact of 23 August 1939, which served as a basis for the Soviet Union to occupy the Baltic countries in 1940.

The aim of the Baltic Way to draw the world's attention to continuing Soviet occupation of the Baltic countries and →

10 AASTAT "BALTI KETTI"

10 YEARS BALTIC CHAIN BALTIŠCHER WEG, 10. J

23. AUGUST 1999

NOMINAAL 3.60

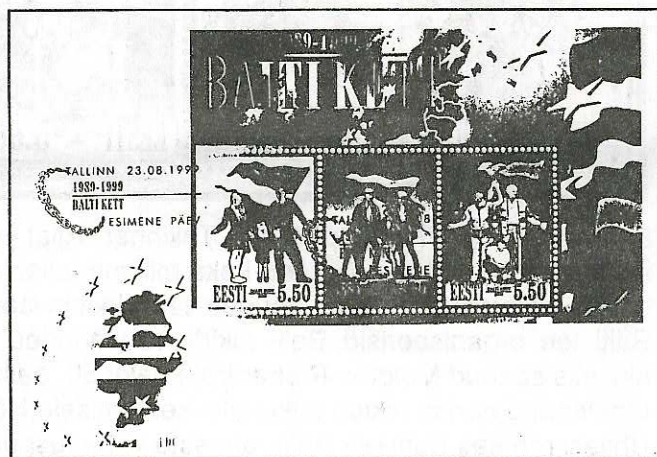
TRÜKK OFSET

POOGEN 10 x 5

PERFORATSIOON 13¼ : 14 TRÜKIARV (600 000)

KUJUNDAS VELLO LILLEMETS TRÜKIK. VABA MAA

Tellimisnumber 172-07-1999, FDC Nr. 10

FDC Nr. 1999-11

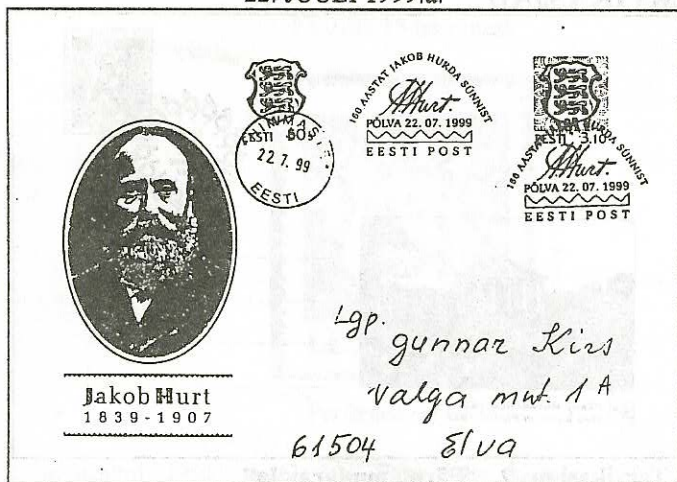
Der Baltische Weg war eine 600 Kilometer lange ununterbrochene Menschenkette, die Baltischen Hauptstädte Tallinn, Riga und Vilnius vereinigte, in der zwei Millionen Vertreter der Urvölker der damals noch von der Sowjetunion okkupierten Länder - Estland, Lettland und Litauen sich an die Hände haltend Freiheit und Selbständigkeit forderten.

Den Baltischen Weg organisierten die Volksfronten der Baltischen Länder gemeinsam am 23. August 1989, am 50. Jahrestag des Molotow-Ribbentrop Pakts, auf Grund dessen 1940 die Baltischen Staaten von der Sowjetunion okkupiert worden waren, um die Aufmerksamkeit der Welt auf die fortgesetzende Unterjochung der Baltischen Staaten durch die Sowjetunion zu lenken. Gleichzeitig betonte der Baltische Weg die nicht gewaltsame Wesensart des Strebens nach Freiheit der Baltischen Völker.

emphasised the non-violent nature of the Baltic nations' struggle for freedom.

Jakob Hurt 160

22. JUULI 1999.a.

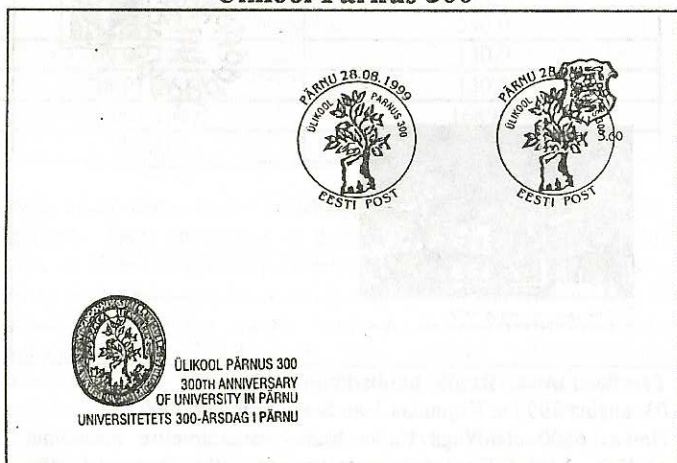

Jakob Hurt sündis 22. juulil 1839.a. Himmaste küla Lepa talus. Mälestussammas J.Hurdale on Põlvas Kultuurikeskuse pargis. Sünnikohta Himmastes tähistab mälestuskivi tahvliga.

22. juulil toimus J.Hurda rahvuskultuuri auhindade väljaandmine. 23. juulil aga Põlva maakonna V folklooripidu, lõpuks simman lõkettule valgel J.Hurda sünnitalu õuel.

Pidustust, mis algas 22. juulil, tähistas AS Eesti Post päevakohase erümbriku väljaandmisega. Samal päeval sai Põlvamaa Postkontoris kirju tembeldada eritempliga. Ka Himmaste sidejaoskonnas postitatud kirjadele lisati Põlvas eritempel 22. juuli kuupäevaga. Põlvast Evald Lees

Eritempli ja -ümbriku kujundas Riho Luuse.

Ülikool Pärnus 300

28.08.1999.a. tähistati Pärnus ülikooli 300 aastapäeva Eesti Posti eritempi ja -ümbrikuga. Kujundas Vello Paluoja.

1998.a. Kihnu rahvarõiva margist

Margi, tellimisnumbriga 153-07-1998 "Kihnu rahvarõivaid" nurganelikuid uurides selgus, et poogna erinevates positsioonides värvi erinevused on väga suured. Põhitoon - hall kõigub helehallist kuni pruunikashallini. Kui võtta poogna alumine rida, siis vasakpoolsed margid on helehallid, parempoolsed aga pruunikashallid. Samuti on värvi erinevused nähtavad ülevalt alla ribades. Eelpooltoodust võib teha järelduse, et trükikoda "Vaba Maa" ei pööra vähimalgi määral tähelepanu oma poolt väljastatava toodangu kvaliteedile.

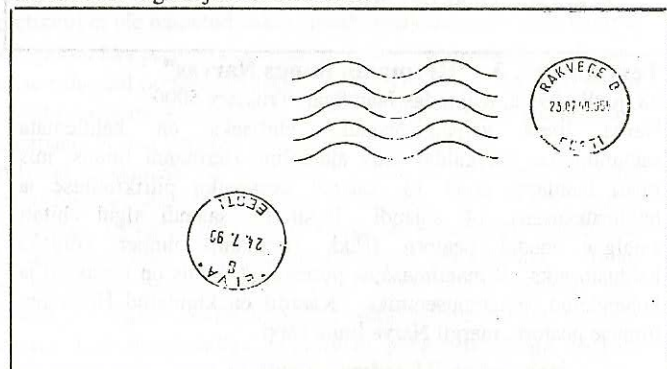
Aivar Kuuskvere

20. juulil 1999.a. võttis Läänemaa Postkontor kasutusele erikujundusega kalendertempli Heltermaa sadamas.

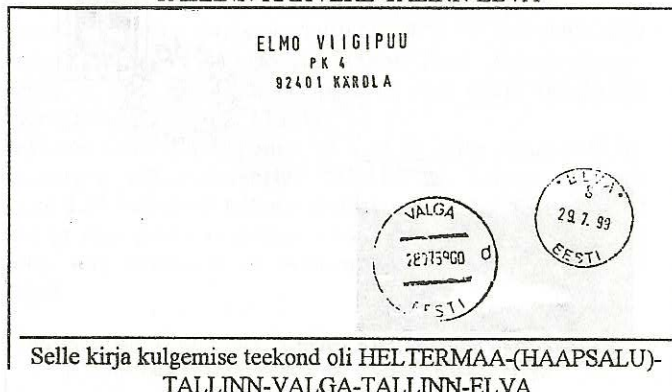
Millal see lõpeb?

Kogu Nõukogude aja olin hädas Eesti Postitöötluskeskuse tööga sest kirjutati minule saadetavatele kirjadele minu postiaadress nii selgelt kui võimalik - ikka osa kirju saadeti kõigepealt VALGA Postkontorisse, sealt ilmselt Tallinna tagasi ja siis alles ELVA. Ja nüüd - vaadake neid kahte ülalesitatud kirjaümbrikut. Nagu juhuslikult on nad sattunud kõrvuti. Kas saab saaja aadressi veel selgemalt kirjutada? Täiesti loetav on linna nimetus ja sihtnumber. Vasak ülemine kiri postitati 22.07.1999.a. HIMMASTES (Põlva maakond) ja adresseeriti ELVA. Tallinna Postitöötluskeskus saatis aga selle kirja Rakverre, kuhu see jõudis 23.07.99, sealt saadeti see uuesti Tallinna, kust nüüd alles ELVA suunati.

Ülemine kiri saadeti HELTERMAA sadama templiga 27.07.99 ELVA. Tallinna Postitöötlemise keskusest saadeti see kiri aga VALGA Postkontorisse, sealt tagasi Tallinna ja nüüd alles taibati ka aadressi lugeda ja kiri Elva saata.

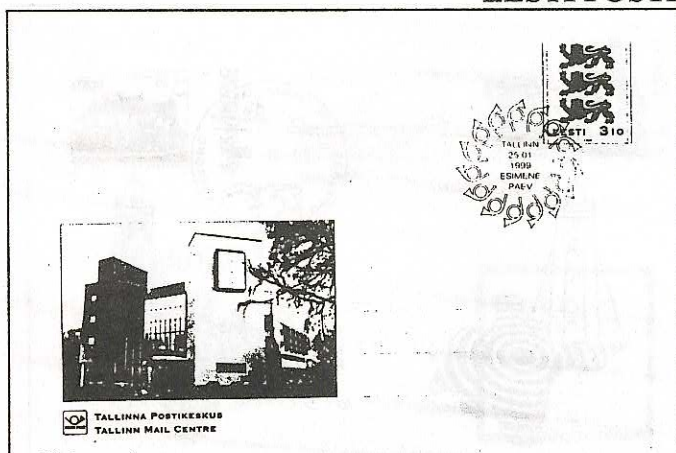
Selle kirja kulgemise teekond oli HIMMASTE-(PÕLVA)-TALLINN-RAKVERE-TALLINN-ELVA

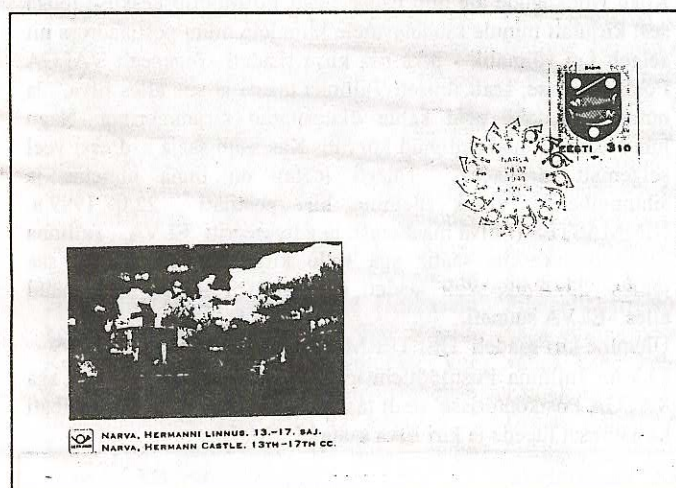
Selle kirja kulgemise teekond oli HELTERMAA-(HAAPSALU)-TALLINN-VALGA-TALLINN-ELVA

Hakkame koguma

EESTI POSTI TERVIKASJAD

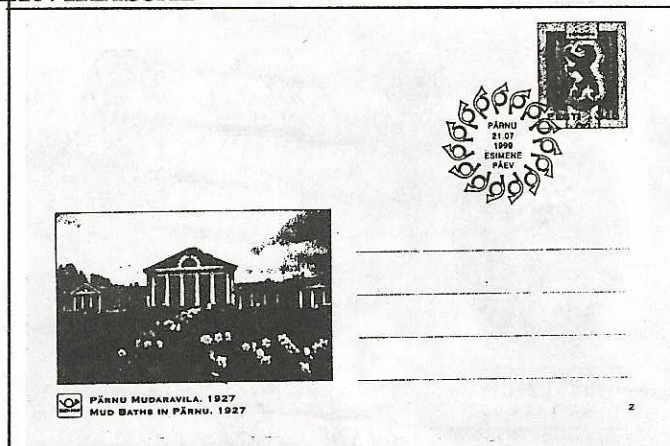
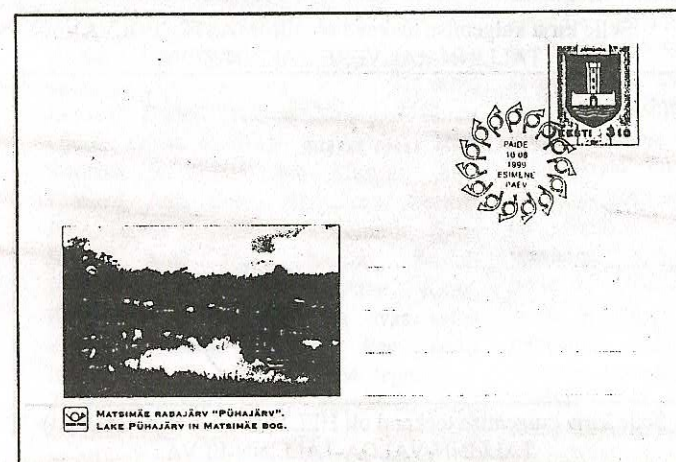
Tervikasi nr. 1. "Eesti Posti postitöötlemisses keskus".

Ilmus 25. jaanuaril 1999.a. TALLINNAS Kujundas kunstnik Jaan Saar. (Lähemalt loe "Elva Filatelist" nr. 2(42) lk. 3)

Tervikasi nr. 3. "Hermannin linnus Narvas"

28. juuli 1999.a. Kujundas Jaan Saar. Trükiarv 5000.

Narva linna väljapaistvamaks ehitiseks on kahtlemata samanimelise jõe kaldal asuv ajalooline Hermannin linnus, mis rajati taanlaste poolt 13. sajandi keskpaiku piirikindluse ja haldusüksusena. 14. sajandi lõpul 15. sajandi algul ehitati esialgne madal peatorn (Pikk Hermann) ümber kõrgeks haldustorniks. II maailmasõjas purustatud linnus on taastatud ja kohandatud linnamuuseumiks. Kaardil on kujutatud Hermannin linnuse peatorn, margil Narva linna vapp.

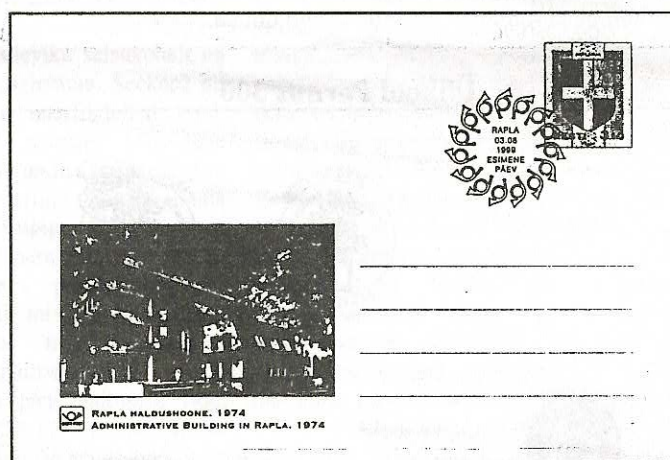
Tervikasi nr. 2. "Pärnu mudaravila"

21. juuli 1999.a. Kujundas Jaan Saar. Trükiarv 5000.

Oma soodsa geograafilise ja loodusliku asetuse tõttu Riia lahe põhjaosas sai Pärnu linnast 1838. aastal maailmakuulus kuurort, kui rannas asuv kõrtsihoone ehitati ümber supelasutuseks, kus soovijatele anti soojendatud merevee vanne. 1927. aastal valmis uus moodne supelasutus - muda-vesiravila, kus peamisteks protseduurideks kujunesid mudavannid.

Pärnu mudaravila teenuseid kasutavad aastast kümned tuhanded inimesed, nii Eestist kui ka välismaalastest.

Kaardil on kujutatud Pärnu mudaravila peahoone, margil Pärnu maakonna vapp.

Tervikasi nr. 4. Rapla, haldushoone.

03. august 1999.a. Kujundas Jaan Saar. Trükiarv 5000.

Umbes 6500 elanikuga Rapla linn - samanimelise maakonna pealinn - kuulub Eesti noorimate linnade hulka. Kasvanud välja taaniaegsest külast ja 17. sajandi lõpul asutatud mõisast sai Rapla linna staatuse 1993. aastal.

Kaardil on kujutatud haldushoone Rapla linnas ning margil Rapla maakonna vapp.

Tervikasi nr. 5. Matsimäe rabajärv "Pühajärv".

10. august 1999. Kujundas Jaan Saar. Trükiarv 5000.

Põhja-Eestis asub 2623 ruutkilomeetrilise pinnaga Järva maakond, mille pealinnaks on Paide. Üheks looduslikult kaunimaks kohaks Järvamaal on Matsimäe rabajärv "Pühajärv", mis on ka postkaardil kujutatud. Margil on Järvamaa vapp.

Eesti Posti tervikasjad on müügil kõigis Eestimaa postkontorites ja suuremate keskuste sidejaoskondades.

Esineb kaks varianti 3.30 postmarki tellimisnumbriga 122-11-1996

Ülareas 15 hammast

Perforatsioon 14:14

Ülareas 14 hammast

Perforatsioon 13:13¼

2. detsembril 1996. aastal lasi Eesti Post käbele 3.30 nominaaliga postmargi tellimisnumbriga 122-11-1996 perforatsiooniga 14:14. Sama perforatsiooniga on nimetatud mark näidatud ka Eesti Muinsuskaitse Seltsi poolt 1998.a. avaldatud kataloogis nr. 125 all tiraaziga 5 miljonit tk. (Michel Rundschau nr. 2/97 annab selle margi perforatsiooniks 14:14¼)

Tabel nr. 1. Trükikojast Vaba Maa saadeti nimetatud marki Eesti Postmargile alljärgnevalt: (Tabeli koostas Maire Paavo)

Sissetuleku kuupäev	Kogus tuhat tk.
27.11.1996	500,0
28.11.1996	180,0
29.11.1996	340,0
03.12.1996	420,0
20.12.1996	110,0
23.12.1996	740,0
08.01.1997	590,0
09.01.1997	130,0
16.01.1997	130,0
28.01.1997	1689,4
Kokku	4829,4

1998. aastal teatas Leedu kollektsionäär Vytis Vabalas, kes kogub ja uurib Eesti postmarke, et postmark 3.30, millest on eespool juttu, on välja lastud kahe perforatsiooniga: 14:14 ja 13:13¼. Mina, Aivar Kuuskvere ega ka Eesti Postmargi direktor Heldur Unt ei olnud sellest midagi varem kuulnud. Eesti Postmark marki tellimisnumbriga 122-11-1996 kahe erineva perforatsiooniga tellinud ei ole. Kuna Vytis Vabalas mõttis kirjadeltoetud, leotatud marke, seepärast arvasin, et need on lihtsalt vees ligunemisega oma mõtmeid muutnud. Vytis Vabalas aga jäi oma mõõtmise tulemustele kindlaks. Rääkisin asjast Aivar Kuuskverele, tema soome kolleeg Aulis Liljeroosile ja hakkasime koos Eesti sideettevõtetest neid marke otsima. Selgus, et kogu partii 3.30 markil perforatsiooniga 13:13¼ on läbi müüdud, samal ajal oli müügil veel sama marki perforatsiooniga 14:14. Küll aga esineb massiliselt tarbekirju 3.30 margiga mille perforatsioon on 13:13¼. Ajaline võrdlus näitas, et FDC-del on nimetatud mark perforatsiooniga 14:14, sama perforatsiooniga olid kohtadele saadetud esimene (või esimesed) partiid, sest meil teadaolevalt on kõigi kollektsionääride kogudes see mark perforatsiooniga 14:14. Ka viimased, momendil müügilolevate markide jäägid on kohtadel perforatsiooniga 14:14. (Tellim. Nr. 122-11-1996).

Kõik tarbekirjad on aga postitatud vahepealsel perioodil. Seepärast ei olegi enam kusagilt võimalik leida puhast, tembeldamata (mint **) 3.30 nominaaliga vapimarki (tellimisnumber 122-11-1996) perforatsiooniga 13:13¼. Vahepeal aga tekkis nimetatud

margi uurijate tegevuses suur segadus, kuna Aulis Liljeroos teatas, et selle erimi perforatsiooniarvuks on koguni 13¼ : 13¼ ja teatas selle arvu oma kirjavahetuses ning internetis.

Kuna ta oli mõõtnud ainult leotatud marke, siis ei nõustunud meie Aivar Kuuskverega tema seisukohaga ning korraldasime Hiiumaa kokkutuleku ajal 10. augustil 1999.a. Kärklase tembeldamata markide ülemõõtmise, millest võtsid osa Aulis Liljeroos, Gunnar Kirs, Aivar Kuuskvere, Igor Tumanov ja Postimuuseumi juhataja Aive Kung. Kasutasime Postimuuseumile kuuluvat elektroonilist perforatsioonimõõturit. Mitmekordne erinevate eksemplaride mõõtmine andis ikkagi 3.30 nominaaliga tellimisnumbriga 122-11-1996 postmargi erimi perforatsiooniarvuks 13 : 13¼.

Aulis Liljeroosi järelduste ja omapoolsete täienduste põhjal teeme antud loost järgmise kokkuvõtte:

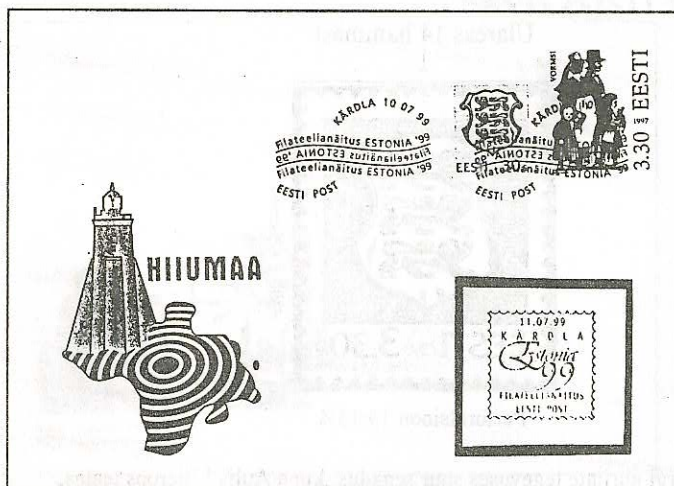
Eesti Postmark tellis trükikojast Vaba Maa tellimisnumbriga 122-11-1996 3.30 kroonist postmarki 5 miljonit eksemplari. Kätte sai tabel nr 1. põhjal 4 829 400 marki. Eesti Postmark ei näidanud tellimiskirjas soovitud perforatsiooni arvu. Nimetatud mark saadeti trükikojast Vaba Maa Eesti Postmargile 10ne partiina, kusjuures paki etiketil ei ole näidatud pakis olevate markide perforatsiooniarvu. Trükikojas on üks perforatsioonimasin. Antud vapimarkide perforatsioonimise vahepeal perforeeriti teisi marke, kusjuures vahetati perforaatorit (perforatsiooninõeltega), mistõttu ilmselt eksiti perforaatori tagasipanekul, kui jätkati 3.30st margi perforatsioonimist.

On teada, et esimene või esimesed ja viimased kohtadele saadetud partiid olid perforatsiooniga 14:14 ja vahepeal üks või mitu perforatsiooniga 13:13¼. Viimatinimetatud tembeldamata margid on kõik kohtadel side- ja kaubandusettevõtetest ära müüdud. Viimaseid margijääke perforatsiooniga 13:13¼ leiti 1999.a. kevadel veel Tõrvast ja Valgast. Teadaolevalt on silani leitud puhast, tembeldamata 3.30 nominaaliga vapimarki perforatsiooniga 13:13¼ (tellimisnumber 122-11-1996) umbes 220 eksemplari. Varajaseimaks nimetatud margi kustutuskupäevaks on Aulis Liljeroosi kogus 28.02.97. ja hiliseim kuupäev 8.5.98. Aivar Kuuskvere kogus on varajaseim kustutus 04.02.97. Tarbekirju selle margiga on saadetud peaaegu kõigist Eesti sideettevõtetest. Kahjuks ei tea keegi öelda kui palju on seda marki valmistatud perforatsiooniga 14:14 või 13:13¼.

Siinjuures tuleb tähele panna, et meil on juttu ainult 3.30 kr. vapimargist tellimisnumbriga 122-11-1996. Hiljem ringlusse tulnud 3.30 vapimark tellimisnumbriga 137-11-1997 on teist värvi ja ongi perforatsiooniga 13:13¼. Neid ei tohi mitte segi ajada, sest viimaseid on momendil ka veel sideettevõtetest müügil.

Antud uurimistöö pani kokku Gunnar Kirs, koostöös Vytis Vabalase, Aulis Liljeroosi, Heldur Undi ja Aivar Kuuskverega

Filateelianäitus "ESTONIA '99"

Näituse ümbrik ja Eesti Posti eritemplid. Kujundas V.Lillemets

Kärbla Sõlmsidejaoskond teenindas külastajaid näituse saalis.

Aulis Liljeroosi foto

1991. aastal Otepääl alanud ja järgnevatel aastatel Viljandis, Haapsalus, Pärnus, Elvas, Kuressaares, Rakveres, Tartus jätkunud näitustesari jõudis juulikuu 10. ja 11. päevaks Kärdlasse. Siia kogunesid filatelistid paljudest riikidest üle maailma - Soomest, Rootsist, Norrast, Ameerika Ühendriikidest, Kanadast ja muidugi paljudest Eestimaa paikadest. Kõiki ühendamas huvi Eesti postmarkide ja postiajaloo vastu. Paljud tulid Hiiumaale koos perekondadega ka nii oligi Kärbla Keskkooli võimla päris rahvarohke, kui Kärbla linnapea Ivo Eesmaa rahvusvahelise filateelianäituse "ESTONIA '99" avas. Eesti Posti peadirektori tervitused andis edasi Ivo Mäggar.

Näituse korraldajate poolt ütles tervitussõnad Rahvusvahelise Eesti Filatelistide Seltsi president Ants Kulo.

Tegemist oli rahvusliku tasemega filateelianäitusega, kus eksponaate ka hinnati. Žürii oli rahvusvaheline - lisaks Raivo Klausile Tallinnast osales hindamistöös Kaarlo Hirvikoski Soomest ja

Gösta Karlsson Rootsist.

Näituse parimaks tunnustati Ants Linnardi kogu "Revali posti ajalugu 17.-20. sajandil" ja temale läks üks kahest näitusel välja antud kuldmedalist. Teise kuldmedali sai Seppo Arvelin Soomest Eesti ajalugu käsitletud temaatilise eksponaadi eest. Kirjandusklassis tunnustati parimaks ja suure kullatud hõbemedali vääriliseks Ants Kulo Eesti tempelmarke tutvustav raamat. Filateeliaharrastuse tuleviku seisukohalt on väga oluline noorte osalemine. Seekord oli väljas kahe kohaliku noorfilatelisti tööd. Esmakordselt esines näitusel 11-aastane Urmas Luuk. Žürii andis tema kogule "Hiiumaa linde" parima punktisumma noorteklassis. Rain Viigipuu sai oma kogu eest "Laevaliin Läänemerel - viimased kolm aastakümnet" paar punkti vähem. Mõlemale hõbemedal, mis loob neile head eeldused osavõtuks mujal maailmas toimuvatest filateelianäitustest.

Eesti Postimuuseum pani näitusele välja Eesti Vabariigi 1918-1940.a. postmarke tutvustava kogu ja Hiiumaa Muuseumi

kuuks ajaks veel kolm väljapanekut: "Eesti Post 80" ja "Kuidas koguda postmarke" ning "Hiiumaa postiasutused - minevik ja tänapäev".

Lisaks näitusele toimus Kärdlas muudki asjakohast - Rahvusvahelise Eesti Filatelistide Seltsi "Estonia" ka Eesti Postimuuseumi Sõprade Seltsi aasta-koosolekud ning ettekandekoosolek "Filatelia ja internet" Kärbla Keskkooli arvutiklassis. Muiduga tehti ostu-müügi ja vahetuskaupa ning aeti niisama juttu - nagu ikka, kui nii palju huvikaaslasti koos.

Ilmad olid suurepäraseks ning küllap jõuti veidi tutvuda ka Hiiumaaga.

Eesti Posti eritempel (kunstnik Vello Lillemets) oli mõlemal nädalapäeval sedakorda ka erineva kujundusega. See andis tublisti tööd filatelistidele saatetiste ettevalmistamisel ning postiametnikele selleks vajaliku müümisel ning saatetiste vastuvõtmisel - teele saatmisel.

Järgmine, kümnes näitus tuleb Tallinnas.

Elmo Viigipuu Kärdlas

Eesti Postimuuseumi Sõprade Seltsi üldkoosolek

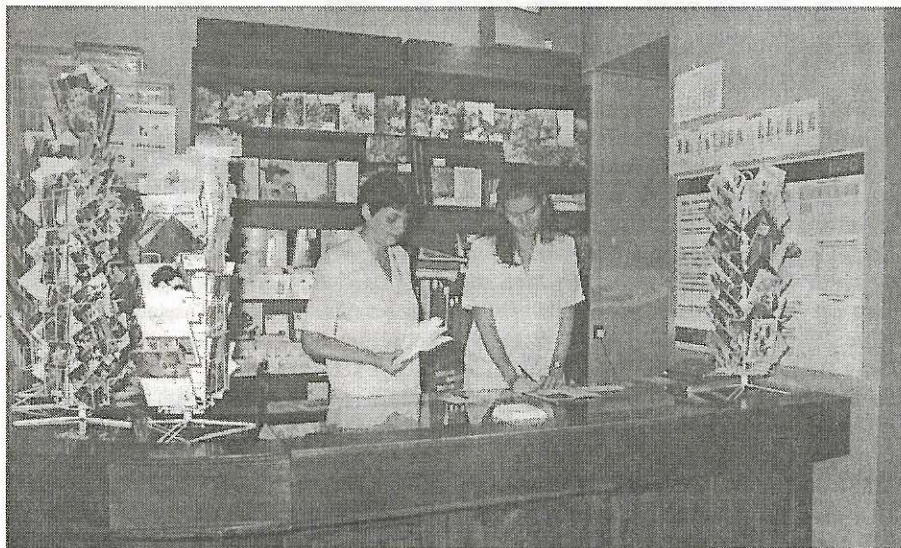
toimus 10. juulil 1999.a. Kärdlas, nagu juba eelmises artiklis mainitud. Kohal olid seltsi liikmed Rudolf Hämar USA-st, Elmar Ojaste, Gösta Karlsson ja Vambola Hurt Rootsist ja Eestist Ivo Mäggar, Ants Linnard, Ants Kulo, Jüri Kenn, Gunnar Kirs, David Slomka, Ants Lõhmus, Anna Kuusik ning Jaan Otsason. Samuti Postimuuseumi juhataja Aive Küng. Koosolekut juhatas ja selle avas seltsi esimees Rudolf Hämar, kes andis lühitulevaate ka seltsi senisest tegevusest. Ta nentis, et seltsi senine tegevus on olnud tagasihoidlik, kuna ei saanud seni seltsi ametlikult registreerida, sest kõik seltsi

senise juhatuse liikmed ei saanud üheaegselt ilmuda notari juurde, kuna elavad eri linnades ja koguni eri kontinentidel. Registreerimata seltsile ei saanud avada ka pangarvet, seepärast on avatud arve esimehe Rudolf Hämara nimel. Edasi mainis R.Hämar, et seltsi liikmeskond on vahepealse aja jooksul kasvanud tänu eeskätt Elmar Ojastele, kes on Rootsist aktiivselt uusi liikmeid värvanud. Seltsi kaotuseks on samal perioodil Meemo Trepi ja Väino Karmi surm. R.Hämar lisas, et seltsi arvel on momendil 1835,27 kr, mille eest on võimalik muuseumile midagi vajalikku soetada. Postimuuseumi juhataja Aive Küng selgitas, et muuseum kasutab sõprade abi pidevalt - küll konsultatsioonidena, küll

laenab näituste korraldamise jaoks materjale. Muuseumile on teinud annetusi Rudolf Hämar, Elmar Ojaste, Ants Linnard, David Slomka jt.

Seltsi uus juhatuse valiti kolmeliikmelisena: presidendiks valiti Pertti Hujala (Soomes), laekuriks Ants Linnard ja sekretäriks Velvo Laas. Seltsi liikmemaksuks 1999.a. määrati 25 EEK. Üldkoosolek tegi juhatusele ülesandeks selts kiiresti ametlikult registreerida ja koostada tegevuskava. Esitati üleskute annetada muuseumile ja pandi südamele, et peaksime muuseumi huve meeles ka oma tulevastes testamentides. Avaldati üleskute kõigile huvilistele: astuda Postimuuseumi Sõprade Seltsi liikmeks! (Üldkoosoleku protokoll põhjal pani kirja Gunnar Kirs).

Tartu 2. Sideiaoskond - Tartu Postkontori filateeliaäri

Tartu 2. Sidejaoskond ehk Tartu Postkontori filateeliaäri asub Tartu linnas J.Kuperjanovi tn. 65.56.

Telefon (27) 420 248

Sidejaoskonna juhatajaks on Riina Tohus (fotol paremal), asejuhatajaks on Anne Umbleja. Peale tavaliste elanikkonnale vajalike postioperatsioonide tegeleb 2. Sidejaoskond ka filateelia kauba müügiga. Müügil on Eesti postmargid, FDC-d, maksimumkaardid, eritemplite ja postuaalsete kõrvaltempelitega varustatud ümbrikud, postkaardid Samuti margi ribaraamatud (albumid), Eesti Muinsuskaitse Seltsi poolt väljaantud Eesti postmargi kataloog (1998),

Tartu Postkontori omatoodang - vaate- ja postkaardid

Eelnevalt "Elva Filatelistis" nr. 1(41) lk. 11

Avo Mallene foto

postmarkide aastakomplektid, albumite lisalehed, luubid ja pintsetid.

Vähesel määral tegeletakse ka postmarkide ja ümbrike komisjonikaubandusega. Komisjonimüüki toodavad margid ja ümbrikud peavad olema eelnevalt hinnatud. G. Kirs

Suvisest Tartust

Tänavu, nädal enne talvist pööripäeva, möödub 110 aastat sellest, kui Tartus hakati korraldama klubilist filateeliaelu. Selle aasta tegemised ongi suunatud sellele, et ümmargust tähtpäeva tänuga tähistada. Pidulikud õhtud jäävad aasta lõppu. Ligi kümme teenetega inimest saavad hõbedast rinnamärgi, millel on kujutatud stiliseeritud viiesendine tähetorniga postmark. Märki valmistasid läinud suvel ettevõtte VIDAURA (Raimo Rajaste) juveliirid. Selle sajandi teise poole margielu edendajad leiavad hoopis erimoodi jäädvustamist. On valminud esialgne, 5-6 kandidaadist nimekiri, kelle portreed kantakse umbes 300-le ümbrikule. See oleks kaaslase tänu. Allakirjutanu ei väsi kordamast, et kõige vastupidavam ausamba materjal on - paber.

Kahel eelneval aastal on telefonikaartide sektsioon oma tegevusest aru andnud Vanemuise mäel ja koolilaadal. Selle suviseks näitusepaigaks valisime postimaja aknad. Kuuel aknal esitatud filateelia ja kõnekaartide väljapanekud olid ööpäevaringselt vaadeldavad. Telefonikaarte esitasid sel korral A.Müürsepp, R.Lepik, A.Kartul, T.Võlli, A.Smirnov ja tallinnlane A.Siskevitš. Näitusekõlastajatele jagati ületrükiga 30.-kr. kalakotka kaarti. Ületrüki kahesajas eksemplaris sai ka 10.-kr. (04.95) kasutamata kõnekaart. Näituse päevadesse langes ka 130 aasta möödumine esimesest Eesti tildlauupeost ja selle tähistamine Tartus. Selleks puhuks telliti ületrükk 50-kroonisele laulupeo kõnekaardile "Karjapasuna puhuja".

Filateelia alal esines meie palvel Eesti Postimuuseum. Kuuel stendil esitati lasertrüki sõjaeelset kronoloogiat Eesti postmarkidest. Kujundajad olid postimaja kunstnikud Aide Eendra ja Merike Tamm. See õnnestunud lahendus vääriski edasi töötamist - näiteks luua neist üks sari kauneid margiteemalisi postkaarte.

Esmakordselt olid esitatud näitusel kõik tartuteemalised Nõukogude Liidus emiteeritud tervikasjad: postkaardid ja ümbrikud. Selle tööga sai hakkama tartlane Herman Lang. Laulupeoteemalisi postmarke, templeid ja ümbrikuid tutvustas kahel stendil allakirjutanu. Sügisel jätkuvad esmaspäevased vahetuskoosolekud ja kolmandal laupäeval ülemaalsed kollektsionääride kokkutulekud. Põhiruumide remondi tõttu uued kohad täpsustame edaspidi.

Ülo Laul

Tartu Filatelistide Seltsi esimees

Toote Nr.	Nimetus	Kujundaja
TaP-292	Valentin	M.Lokk, M.Toom
TaP-294	Õine Tartu	"
TaP-296	Suudlustega Tartust	"
TaP-298	Süda	"
TaP-300	K.J.Petersoni ausammas...	"
TaP-302	Laulame koos	"
TaP-304	Maasikatest ükski ei piisa	"
TaP-306	Ettepanek	"
TaP-308	Vanad sõbrad	"
TaP-310	Sõbrad	Aavo Juus
TaP-312	Tartu raekoda	M.Lokk, M.Toom
TaP-314	Jagame sõbralikult	Aavo Juus
TaP-316	Tartu Kunstimuuseum	M.Lokk, M.Toom
TaP-318	Tartu raekoda	"
TaP-320	Tartu Peetri kirik	"
TaP-322	Teater Vanemuine	"
TaP-324	Vaade Toomemäelt	"
TaP-326	Tartu Botaanikaääd	"
TaP-328	Tartu	"
TaP-330	Tartu Laululava	"
TaP-332	Tartu Ülikool	"
TaP-334	Tartu Tähetorn	"
TaP-336	Tartu Ajaloomuuseum	"
TaP-338	Eesti Rahvamuuseum	"
TaP-340	Tartu Ülikool	"
TaP-342	Tartu Ülikool	"
TaP-344	Toomkiriku varemed jm.	"
TaP-346	Tänapäev Tartu	"
TaP-348	Tulbid	Avo Mallene
TaP-350	Õied	"
TaP-352	Slaid	Aavo Juus
TaP-354	Hommikusöök	MANUEL
TaP-356	Sinilill	Hans Ibrus

Tartu Postkontori Tõravere toimetis
61602 Tõravere side Tartu maakond

Kuidas valmib hõbekroon.

(II osa. Albus EF nr. 4 (44) lk. 7)

Hõbeda kangide rahaks muutmise keerdkäigud.

Kuidas valmistatakse meie hõberaha, mille lõõmisega reedel algust tehti, seks andis riigitrükikoja juhataja Th. Käärnik ajakirjanikkudele ülevaate.

Kõige pealt sõideti kaitseväre arsenalis varakambrisse. Seal hoitakse suured hõbedakangid. Need on alles hiljuti väljamaalt ostate. Hõbekangid on 33 kg raskused ning sisaldavad 0,999 prots. puhast hõbedat. Tuleb koguda jõudu enne kui üht kangi üles tõsta jõud.

Hõbekangid hoitakse alal riigikassa varakambris. Iga nädal tuuakse 500 kg puhast hõbedat kaitseväre arsenalis ümbertöötamiseks. **Raha segu valmistamine.**

Hõbekangid on liialt suured selleks, et neid otsekohe sulatada saaks. Sellepärast lütiakse iga hõbekang kolmeks. Kuid saagimisel läheb palju hõbedat kaduma. Sellepärast purustatakse hõbekangid õhuvasaraga.

Selle järel valmistatakse segu. Hõberahade seguks tarvitatakse 48 prots. puhast hõbedat, 52 prots. lisatakse juurde ligatuuri. Kuid selleks kasutatakse praegu liikvel olevaid 10-margalisi metallrahasid, mis sisaldavad alumiiniumi, tsinki ja vaske. Meie rahaseaduse järele iga hõberaha peab sisaldama vähemalt 50 prots. hõbedat. Kuid silmaspidades, et tsink kergesti ära põleb, pannakse sulatisse 2 prots. hõbedat vähem. Selle järel asetatakse hõbe koos 10-margaliste metallrahadega suurtesse grafiitvaagnatesse. Grafiitvaagnad asetatakse põlevkivi küttega kuumutatud ahju. 1600 kraadi kuumuse juures sulatatakse segu. Kaugele kiirgav anum koos punase vedelikuga tõstetakse poole tunni jooksul 1600 kraadi kuumuse käes olemise järel suurte tangidega välja.

Sulatusahju kõrvale on asetatud kokillid. Need seatakse kokku üksikutest metallpulkadest. Grafiitanumatest valatakse sulatis kokillidesse. Enne aga määratakse need kokku odava searavaga. Peale jahutamist saadakse kokillidest hõbekangid.

Hõbekangid.

Nüüd asetatakse kang stantsimismasinasse. Peale selle kui hõbekang 30 korda ühest stantsimismasinast läbi on käinud, muutub poolemeetriline kang ligi kahemeetriliseks liistuks. Vahepeal karastatakse hõbedat ning lastakse uuesti masinast läbi. Nii on saadud õhuke liist, mis nüüd raha väljalõõmiseks erilisse masinasse läheb. Ühest liistust lõõb selleks korraldatud masin välja 70-80 ümmargust rahataolist rätast. Seega on hõbe juba rahataoliseks muutunud. Kuid suuremad protsessid seisavad veel ees. Kui väljalõõmine on teostatud, muudetakse tume läikiv hõbedatükk halliks.

Algab peitsimine, milleks on korda seatud suured tünnid. Erilises happes puhastatakse hõbetükid. Järgneb kuivatamine tsentrofuugaal masina ja sooja õhu käes. Nüüd lähevad hõbetükid uude masinasse, kus ääred tugevamaks pressitakse.

Seega on hõbetükile antud raha kuju. Kuid enne kui hõbe riigitrükikojale üle antakse, käib see läbi laboratooriumist. Siin puuritakse rahast välja metall-laastud ja asetatakse lämmastikhappesse. Keedusoola juurdelisamisel saadakse hõbe ja nii jõutakse selgusele, kas raha sisaldab ettenähtud määralt hõbedat.

Toiming, kus üks hõbekang rahataoliseks hõbetükkideks muudetakse, kestab arsenalis 2-3 päeva. Sarnaselt suudab arsenal ühe päeva jooksul 200 kilogrammi hõbedat ümber töötada.

Hõberahade valmistamise järgmine staadium sünnib riigitrükikojas.

Kõige tähtsamaks tööks on siin

templite valmistamine.

Siin on tegevuses terve rida eriteadlasi ja kunstnikke. Nõuab ju templi ühe külje väljatöötamine kuu aega.

On teraskooneusele rahajoonistus peale graveeritud, tehakse sellest 3-5 äratõmmet. Kuid see on väga raske tegevus, sest tuleb alaliselt valvel olla, et aljoonis ei lõheneks. Järgmine tegevus sünnib juba mehaaniku töökojas. Siin lütiakse raha aljoonise äratõmme terasplaatidele. Selleks on olemas eriline vintpress. 125.000 kg rõhu juures lütiakse teras piramiidi metallraha kuju. Ka see on väga raske tegevus. Teraspiramiid kindlustatakse suurte rõngastega, muidu litsuks 125.000 kg rõhutus teraspiramiidi puruks ning

surmaks juuresolevad inimesed.

Terasrõngastega on need aga kindlustatud. Ühe mudeliga on võimalik valmistada ligi tosin templeid.

Raha lõõmine ise sünnib rahapajas. See on võrdlemisi lihtne masin. Rahapatta asetatakse templid, mis eelpooltähtendatud viisil valmistatud. Ühe templiga on võimalik lüüa umbes 10.000 raha. Esialgsel katsetel purunes tempel küll juba mõnesaja, hiljem mõne tuhande raha lõõmise järel, kuid nüüd on katsed templi tehnikat sedavõrd edasi viinud, et vähemalt 10.000 raha ühe templiga võimalik lüüa.

Rahapaja juures asub vaid üks tööline - rahalõõja, kes asetab masina alla hõbetükid. Üksikult taob masin rahasse vormid ning juba valmis rahad kukuvad masina all olevasse kaussi, millest rahapaja nimigi on tekkinud. Meie rahapada suudab valmistada minutis 120 metallraha, kuid et hõberahad

eriti suured, siis ei juleta üle 90 raha minutis lüüa. Selle juures tuleb väga sagedasti ette rikutud rahasid. Et neid eraldada, selleks on tegevuses mitu sorteerijat. On olemas isegi eriline sorteerimise ja lugemise masin, mille juures suudab viie minuti kestel 1000 hõberaha sorteerida ja lugeda.

Sorteerimise järel asetatakse rahad kottidesse. Igasse kotti läheb 1000 hõberaha - seega 2000 krooni.

Loetud ja kontrollitud kotid plombeeritakse kinni ja toimetatakse Eesti Panga varakambrisse hoiule. Laupäevaks suudeti valmis lüüa 50 kotitäit raha. Meie rahapada töötab juba 6 aastat ning on selle aja kestel valmis lõõnud 20 miljonit tükki metallraha.

(Vanu ajaleheväljalõikeid sirvis Mart Kriit. Kahjuks ei ole meil teada nende ilmumise aastat ega kuupäeva. Samuti mitte lehe nime. Tekst on edasi antud muutamata kujul. Toimetus)

Kuulutus. Soovin osta järgmisi NL Sideministeeriumi eestiteemalisi markeeritud puhtaid kirjaümbrikke:

Nr. 487 03.08.57. 40 Tallinn (1961.a. ületrükk).

Nr. 1039 19.08.59. 40 Tallinn. Viru värav (1961.a. ületrükk).

Nr. 1561 17.05.61 4 Haapsalu. Sanatoorium (roheline, vesimärgita). Hind kokkuleppel.

Eo Vaher, 39 Clafford Lane, MELVILLE NY 11747 USA.

Järgmine "Elva Filatelist" nr. 6(46) ilmub 1999. aasta detsembrikuul I dekaadil. Toimetus